

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 10 februarie 2017, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul de Radio Moldova, partenerul media al proiectului. Emisiunea radio și Newsletter-ul sunt parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”. Conținutul poate fi preluat liber cu menționarea sursei.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • FEBRUARIE 2017 • NR.1 (131)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Materialele sunt realizate de Lina Grâu – expert pe politică externă și relații internaționale, coordonator de programe APE.

TEMELE EDIȚIEI:

- 1. Sebastian Kurz**, președintele în exercițiu al OSCE: Trebuie să folosim cât mai bine această fereastră politică de oportunități în reglementarea transnistreană.
- 2. Andrei Deviatkov**: Moscova este conștientă de caracterul electoral al retoricii lui Igor Dodon.
- 3. Acordul de Asociere cu UE – viziuni opuse.** Igor Dodon susține că acesta a dezavantajat exporturile Republicii Moldova. Analistul Dionis Cenușă îl contrazice: „Datele statistice arată că avem, din contra, o creștere a exporturilor către UE”.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

Dacă duminica viitoare ar avea loc alegeri, în Parlament ar intra numai două formațiuni - Partidul Socialiștilor, cu 32%, formațiune condusă până recent de Igor Dodon, și Partidul Acțiune și Solidaritate, condus de Maia Sandu, cu 18%. Celelalte partide nu ar trece pragul necesar pentru a accede în Legislativ, potrivit unui sondaj realizat de Centrul de Investigații Sociologice CBS-Axa, la comanda IDIS Viitorul. Sondajul arată că ponderea celor care cred că țara merge într-o direcție greșită a scăzut cu aproape 20% în doar câteva luni. Opt din zece moldoveni sunt nemulțumiți de situația economică din țară. Corupția, salariile și pensiile mici, lipsa locurilor de muncă și miliardul furat sunt principalele îngrijorări, dar și probleme care împiedică prosperarea economică.

Președintele Igor Dodon a întreprins primele două vizite în noua sa funcție la Moscova (17-18 ianuarie) și Bruxelles (7-8 februarie). La Moscova Igor Dodon a declarat că Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană nu a adus beneficii Republicii Moldova, fiind în detrimentul intereselor țării, iar după ce Partidul Socialiștilor va lua majoritatea la următoarele alegeri parlamentare, va opta pentru anularea acestui document. Dodon a mai pledat pentru federalizarea Republicii Moldova și a spus că datoria Transnistriei la gaze, de peste 6 miliarde de dolari, ar aparține Republicii Moldova.

Guvernul de la Chișinău a reiterat importanța Acordului de Asociere cu UE semnat în 2014, după ce președintele Igor Dodon a spus la Moscova că acesta este dezavantajos pentru moldoveni și ar trebui anulat sau renegociat. La Chișinău, premierul Pavel Filip a spus că acordul este „în beneficiul Republicii Moldova” și „nu va fi revizuit”, iar reformele pro-europene vor fi continuate.

La Bruxelles, Igor Dodon a declarat, după întrevederea avută cu secretarul general adjunct al NATO, Rose Gottemoeller, că deschiderea unui birou NATO la Chișinău ar fi o provocare și că nu este de acord cu ea, inclusiv pentru că acesta ar dinamita soluționarea problemei transnistrene. Secretarul general adjunct al NATO și purtătorul de cuvânt a Alianței, Oana Lungescu, au precizat că biroul NATO de la Chișinău va fi deschis în baza înțelegerii între Moldova și NATO și va fi un oficiu diplomatic și civil de mici dimensiuni. Un comunicat al Guvernului anunță că oficiul de legătură NATO va fi deschis la Chișinău în luna aprilie.

Ministrul austriac de Externe, Sebastian Kurz, care deține în acest an și președinția prin rotație a OSCE, a întreprins o vizită în Republica Moldova în perioada 3-4 februarie. Acesta a declarat că „președinția din partea Austriei a OSCE în anul 2017 acordă o prioritate majoră procesului de negocieri pe soluționarea problemei transnistrene”.

Sebastian Kurz: Trebuie să folosim cât mai bine această fereastră politică de oportunități în reglementarea transnistreană

Ministrul de Externe al Austriei, președintele în exercițiu al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), declară într-un interviu în exclusivitate acordat Buletinului Sinteze și Dezbateri de Politică Externă, că în reglementarea

transnistreană există „o fereastră politică de oportunități” pentru următoarele 18 luni, având în vedere că nici la Chișinău, nici la Tiraspol nu sunt planificate alegeri, dar că depinde de voința politică a celor două părți dacă se va putea avansa pe soluționarea chestiunilor-cheie.

■ **Lina Grău:** Ce priorități își propune președinția austriacă a OSCE pentru 2017 în Europa de Sud-Est?

■ **Sebastian Kurz:** Dorim să contribuim la o mai mare securitate și stabilitate în Europa, printr-o abordare bazată pe cooperare. Deținând președinția OSCE, vom pune un accent deosebit pe trei aspecte. În primul rând, pe dezamorsarea conflictelor armate existente care au provocat atât de multă mizerie, deplasare de persoane și distrugere în zona OSCE - în special în Europa de Est.

În al doilea rând, trebuie să ne ocupăm de principalele provocări la adresa securității interne reprezentate de creșterea amenințărilor teroriste și de creșterea radicalizării, în special în rândul tinerilor. Vom lucra împreună pentru a identifica și a lucra cu cauzele și mecanismele de declanșare a radicalismului.

În al treilea rând, trebuie să contracărăm pierderea crescândă a încrederii între state și, de asemenea, a cetățenilor noștri față de instituțiile statului. Austria, urmând tradiția sa de edificare a podurilor, va acționa în mod transparent pentru a promova un dialog deschis și orientat spre rezultate.

■ **Lina Grău:** Care sunt riscurile pe care le prezintă conflictul înghețat din Transnistria pentru securitatea regională?

■ **Sebastian Kurz:** O Moldovă stabilă, prosperă ar contribui la securitatea regională și ar promova dezvoltarea economică. Este important ca părțile să continue să se implice în mod constructiv în cadrul formatelor existente, în vederea găsirii unor soluții durabile, de care să beneficieze oamenii de pe ambele maluri.

Încălcări ale acordurilor care reglementează situația din Zona de

securitate trebuie să fie evitate. Toate părțile interesate trebuie să contribuie activ la îmbunătățirea situației de securitate de pe teren și să facă progrese către o mai mare stabilitate și predictibilitate.

■ **Lina Grău:** Care sunt abordările de bază în problematica transnistreană? În ce măsură președinția austriacă a OSCE va pune accent pe dialogul politic și reluarea negocierilor în formatul 5+2; transformarea misiunii de pacificare de pe Nistru în una civilă cu mandat internațional; retragerea trupelor ruse din regiunea transnistreană?

■ **Sebastian Kurz:** Procesul de reglementare transnistreană este foarte sus pe agenda noastră. Reprezentantul nostru special, ambasadorul Wolf Dietrich Heim, deja s-a întâlnit cu ambele părți pentru a discuta perspectivele pentru 2017. Apreciem progresele realizate anul trecut la Berlin și Hamburg și vom rămâne angajați cu o abordare orientată către rezultate.

Ceea de ce avem nevoie este voință politică, pragmatism și flexibilitate în abordarea problemelor nerezolvate care sunt în prezent pe masă, inclusiv aspecte precum telecomunicațiile, educația, transportul sau cauzele penale. Acest lucru nu doar ar îmbunătăți calitatea vieții pentru oamenii de pe ambele maluri, dar, de asemenea, ar ajuta la avansarea procesului de reglementare. Pe lângă asigurarea punerii în aplicare a tuturor subiectelor din Protocolul de la Berlin, ar trebui, de asemenea, să lucrăm la soluții pentru problema școlilor cu predare în grafie latină, a terenurilor agricole din Dubăsari și libera circulație a persoanelor, bunurilor și serviciilor.

În ceea ce privește forța de menținere a păcii, considerăm că rotația trupelor rusești este o problemă bilaterală între Moldova și Federația Rusă. Cu toate acestea, în 1999, mandatul Misiunii OSCE a fost extins pentru a promova

transparentă și coordonare privind evacuarea și distrugerea munițiilor și armamentului rusesc. OSCE rămâne pregătită să joace un rol de facilitare în orice moment imediat ce acest proces se reia.

■ **Lina Grău:** În opinia Dvs., este status-quo-ul în chestiunea transnistreană un lucru benefic pentru menținerea stabilității în regiune, sau, din contra, duce la o separare și mai mare a celor două maluri ale Nistrului, amenințând securitatea regională?

■ **Sebastian Kurz:** Noi nu trebuie să ne complăcem în situația actuală. Conflictele nerezolvate sunt o amenințare constantă la adresa stabilității și securității. Trebuie să ne amintim că există oameni care trăiesc în zonele de conflict, care continuă să sufere zi de zi. Este în interesul părților implicate în conflict să continue să lucreze pentru rezolvarea politică a conflictului, iată de ce încercăm să susținem acest proces, adoptând strategia pașilor mici și practici care să fie în beneficiul ambelor părți.

■ **Lina Grău:** În timpul vizitei la Moscova a noului președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon, a fost discutat subiectul negocierilor directe dintre Chișinău și Tiraspol, cu medierea și garanțiile Rusiei. Credeți că ar fi un format adecvat pentru identificarea și garantarea unei soluții pentru problema transnistreană?

■ **Sebastian Kurz:** Partenerii internaționali ai Moldovei în cadrul formatului 5+2 respectă foarte mult angajamentului asumat de Chișinău de a elabora o politică și o viziune, precum și de a aloca resurse pentru un statut special al Transnistriei în cadrul unei Moldove suverane. Orice discuții ale părților interesate, directe sau indirecte, care însoțesc acest proces pot fi pozitive dacă au loc într-un mod constructiv. Permiteți-mi să reamintesc, în acest

context, că discuțiile directe dintre Chișinău și Tiraspol au loc deja, inclusiv la nivel de negociatori-șefi.

■ **Lina Grău:** Experții din societatea civilă au menționat chestiunea federalizării ca fiind una din „liniile roșii” care ar pune în pericol viabilitatea statului Republica Moldova. Credeți că subiectul federalizării ar putea apărea, într-un fel sau altul, pe ordinea de zi a negocierilor?

■ **Sebastian Kurz:** Ne concentrăm pe conținut, nu numai pe formulare. Consensul dintre OSCE statele participante este că o soluționare trebuie să întărească independența Moldovei, suveranitatea și integritatea teritorială, oferind în același timp un statut special pentru Transnistria în cadrul Republicii Moldova. Salut dezbaterile cu privire la posibilele modele care se concentrează asupra mecanismelor concrete de împărțire a puterii. În opinia noastră, această dezbateră ar trebui să includă și alte elemente ale societății, cum ar fi legislatorii, sectorul de afaceri și societatea civilă.

■ **Lina Grău:** Credeți că 2017 ar putea aduce progrese considerabile într-o reglementare echitabilă a conflictului transnistrean? S-ar putea identifica o soluție politică pentru conflict?

■ **Sebastian Kurz:** Faptul că de pe ambele părți ale Nistrului nu sunt alegeri programate în următoarele 18 luni ar putea conduce la progres. Trebuie să folosim cât mai bine cu putință această fereastră politică de oportunități.

OSCE este gata să ajute la atingerea unor rezultate tangibile în avansarea reglementării, la construirea încrederii între cele două părți și la îmbunătățirea vieții oamenilor de pe ambele maluri. Totuși, depinde de cele două părți să aducă ingredientul esențial – voința politică pentru a soluționa chestiunile-cheie, una câte una.

■ **Lina Grău:** Ministrul austriac de Externe, Sebastian Kurz, a întreprins, pe 3-4 februarie, o vizită oficială în Republica Moldova. Aceasta a fost prima sa vizită în calitate de președinte în exercițiu al OSCE. Sebastian Kurz a inaugurat Ambasada Austriei în Republica Moldova, a participat la Forumul moldo-austriac al oamenilor de afaceri și a avut întrevederi cu ministrul de Externe, Andrei Galbur, premierul Pavel Filip și președintele Igor Dodon, după care a mers și la Tiraspol.

În cadrul unei conferințe de presă susținute la Chișinău, Sebastian Kurz s-a referit și la situația din estul Ucrainei. Acesta a subliniat că „încălcarea acordurilor discutate la Minsk și violențele care au loc sunt inacceptabile”, iar „situația populației este critică, sunt mii de oameni care nu au acces la curent electric, la apă și căldură, lucru care se întâmplă pe fundalul temperaturilor foarte de joase de afară.” Observatorii OSCE au înregistrat peste 20 de mii de încălcări ale acordului de încetare a focului. Cerem încetarea imediată a violențelor și accesul în zona afectată de conflict a observatorilor internaționali și a ajutorului umanitar”, a mai declarat Sebastian Kurz.

Ministrul moldovean de externe, Andrei Galbur, a anunțat că în cadrul întâlnirii cu președintele OSCE s-a discutat despre organizarea în cel de-al doilea trimestru al anului curent, la Viena, a unei noi întâlniri în formatul 5+2.

■ **Andrei Galbur:** Am salutat disponibilitatea ministrului de Externe austriac în calitate sa de președinte în exercițiu al OSCE, de a contribui la impulsivitatea negocierilor în formatul 5+2 pentru a asigura o dinamică pozitivă acestui proces. De asemenea noi am vorbit despre importanța promovării de mai departe a măsurilor de consolidare a încrederii și soluționării problemelor stringente cu care se confruntă populația de pe ambele maluri ale Nistrului.

Am pledat pentru extinderea listei chestiunilor de pe agenda de negocieri formulate în protocolul de la Berlin, prin abordarea unor probleme care ne preocupă și pe noi încontinuu. În particular am subliniat asigurarea liberei circulații a persoanelor,

bunurilor și serviciilor între cele două maluri; asigurarea condițiilor pentru buna funcționare a școlilor din regiunea transnistreană în baza grafiei latine; asigurarea accesului liber al fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile lor agricole și alte chestiuni importante.

Am căzut de acord cu ministrul Kurz, președintele în exercițiu al OSCE, în ceea ce privește oportunitatea consolidării eforturilor noastre pentru a organiza o nouă întâlnire în formatul 5+2 pe parcursul președinției austriece.

La rândul său, premierul Pavel Filip și-a exprimat speranța, după întrevederea cu președintele în exercițiu al OSCE, că anul 2017 va fi mai fructuos în reglementarea transnistreană, că se vor intensifica contactele în formatul 5+2 și 1+1 și că se va ajunge la discutarea problemelor de securitate și a statutului juridic al regiunii din stânga Nistrului. Acesta a spus că Chișinăului este recunoscător președinției germane a OSCE de anul trecut care a contribuit la reluarea după o pauză de doi ani a negocierilor în formatul 5+2.

■ **Pavel Filip:** În 2017 interesul nostru principal este de a aborda, în cadrul procesului de negocieri, pe lângă subiectele formulate în protocolul de la Berlin, chestiunea legată de elaborarea statutului juridic special al regiunii transnistrene ca parte componentă a Republicii Moldova. Credem că a sosit momentul să demarăm discuțiile pentru chestiuni politice din coșul trei al agendei de negocieri în formatul 5+2. Ceea ce numim noi politica pașilor mici și măsurile de întărire a încrederii trebuie să aibă ca finalitate soluționarea problemei transnistrene și reunificarea celor două maluri ale Nistrului.

Suntem preocupați în continuare de activitățile militare desfășurate de către Grupul operativ de trupe ruse, dislocat

illegal în regiunea transnistreană, în care în anul 2016 au fost antrenate pentru prima dată și structurile de forță de la Tiraspol. Sperăm că președinția austriacă și Misiunea OSCE în Republica Moldova vor lua atitudini pertinente privind prezența ilegală a trupelor ruse în Republica Moldova și interacțiunea acestora cu structurile de forță transnistrene, inclusiv prin susținerea demersurilor noastre privind necesitatea retragerii necondiționate a acestor trupe și muniții de pe teritoriul Republicii Moldova și transformării actualei operațiuni de menținere a păcii într-o misiune civilă cu mandat internațional.

În același timp, Pavel Filip s-a pronunțat împotriva unui scenariu de federalizare a Republicii Moldova.

■ **Pavel Filip:** Noi ne dorim și cred că este timpul deja să vorbim despre un statut special al regiunii transnistrene, au statut special viabil pentru această regiune și care nu ar afecta nicidecum funcționalitatea statului Republicii Moldova. Poziția noastră este una categorică împotriva federalizării, pentru că noi nu credem că aceasta este o soluție bună. Și contăm foarte mult pe președinția austriacă din acest an a OSCE. Dacă până acum am tot discutat despre coșul unu și doi de probleme, acum cred că este timpul să trecem la coșul trei, să vorbim despre securitate și statutul juridic al acestei regiuni. Anul trecut sub președinția Germaniei s-a reușit reluarea negocierilor în formatul 5+2 după doi ani și am fost foarte aproape să rezolvăm și alte chestiuni care vin în interesul cetățenilor. Iată de ce eu am toată speranța că dacă vom continua cu aceeași energie, vom avea și succese în acest an.

După întrevederea cu Sebastian Kurz, președintele Igor Dodon a scris într-o postare pe o rețea de socializare că și-a exprimat speranța în faptul că președinția austriacă a OSCE va contribui la impulsivarea procesului de negocieri cu privire la reglementarea diferendului transnistrean. „Am transmis viziunea Președinției Republicii Moldova, mai spune Igor Dodon în postare, inclusiv pașii pe care îi propunem să fie îndepliniți în viitorul apropiat. Abordarea urmează a fi de pachet: soluționarea a patru subiecte de importanță majoră pentru cetățenii de o parte și de altă parte a malurilor Nistrului.

Reiterez faptul că procesul de soluționare a diferendului transnistrean trebuie să finalizeze prin reintegrarea Moldovei cu Transnistria, cea din urmă având un statut special în cadrul țării. Deși avem diferite viziuni cu guvernarea asupra multor subiecte de politica internă și externă, în ceea ce ține de

reintegrarea țării pledez pentru o abordare în format comun și cooperare pentru a găsi soluții optime în beneficiul oamenilor de pe ambele maluri ale Nistrului.

Am comunicat despre intenția de a organiza și desfășura, în comun cu OSCE, la finele anului 2017, la Chișinău, o Conferință Internațională cu tema: „Republica Moldova – teritoriu de stabilitate și dezvoltare sau o nouă provocare în relațiile dintre Est și Vest”.

În cadrul întâlnirii de la Tiraspol, liderul nou-ales al regiunii transnistrene, Vadim Krasnoselski, a pus accent pe faptul că în procesul soluționării problemei transnistrene trebuie în primul rând abordate problemele care afectează viața de zi cu zi a oamenilor de rând și a subliniat că astfel de probleme „s-au acumulat destul de multe”.

„O parte dintre acestea s-au discutat deja în formatul 5+2 și cred că cu participarea Dvs. multe dintre soluții vor fi realizate. Transnistria este un stat pașnic. Vrem să trăim în pace cu vecinii noștri – Moldova și Ucraina. Trebuie să facem pașii care vor permite oamenilor de rând din Transnistria și Moldova să trăiască confortabil și să nu fie ostatici ai unor decizii politice incorecte adoptate de funcționari de stat”, a declarat Vadim Krasnoselski.

Referindu-se la problemele care au fost abordate în cadrul

întâlnirii cu președintele în exercițiu al OSCE, Vadim Krasnoselski a menționat încetarea dosarelor penale, circulația feroviară, problemele din comunicații. În același timp, liderul regiunii separatiste s-a pronunțat categoric împotriva abordării subiectului statutului Transnistriei și a subliniat că „independența Transnistria este garanția securității ei”.

„Chestiunile politice sunt nelalocul lor acum, avem o mulțime de probleme care necesită o abordare prioritară. Poporul s-a pronunțat încă în 2006 în cadrul referendumului pentru independența Transnistriei cu alipirea ei ulterioară la Rusia. Și bineînțeles că nu am de gând să schimb acest curs”, a mai declarat Vadim Krasnoselski.

Șeful echipei de negociatori de la Tiraspol, Vitali Ignatiev, prezent și el la întrevvedere, a declarat, citat de presa din regiune, că scopul Tiraspolului este „reglementarea relațiilor moldo-transnistrene în baza egalității părților și a buneii vecinătăți”.

„Partenerii noștri internaționali, inclusiv președinția austriacă a OSCE, confirmă atașamentul pentru reglementarea chestiunilor social-umanitare. Anul trecut nu a fost îndeplinit protocolul de la Berlin, care menționează problemele și mecanismul soluționării acestora. Nu am nicio îndoială că vom continua lucrul pentru realizarea lor, în plus, sunt și alte chestiuni care nu și-au găsit reflectarea în acel document, de exemplu, circulația feroviară. Din păcate, de multe ori, în timp ce nu se soluționează unele chestiuni, mai apar și altele noi și dialogul capătă o dinamică negativă”, a spus Vitali Ignatiev.

Andrei Deviatkov: Moscova este conștientă de caracterul electoral al retoricii lui Igor Dodon

Președintele moldovean Igor Dodon a întreprins primele două vizite în noua sa funcție la Moscova (17-18 ianuarie) și Bruxelles (7-8 februarie). La Moscova Igor Dodon a declarat că Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană nu a adus beneficii Republicii Moldova, fiind în detrimentul intereselor țării, iar după ce Partidul Socialiștilor va lua majoritatea la următoarele alegeri parlamentare, va opta pentru anularea acestui document. Dodon a mai pledat pentru aderarea la Uniunea Eurasiatică, pentru federalizarea Republicii Moldova și a spus că datoria Transnistriei la gaze, de peste 6 miliarde de dolari, ar aparține Republicii Moldova.

Expertul de la Moscova, Andrei Deviatkov, analist superior la Centrul pentru cercetări a spațiului post-sovietic al Institutului Economic de pe lângă Academia de științe a Rusiei, spune că declarațiile pro-rusești ale lui Igor Dodon nu au fost de ajuns ca să determine și un sprijin consistent din partea Federației Ruse. Și asta, pentru că Kremlinul înțelege caracterul limitat al atribuțiilor președintelui în Republica Moldova și ar fi sceptic în ceea ce privește victoria Partidului Socialiștilor în viitoarele alegeri parlamentare.

■ **Lina Grău:** Din punctul de vedere al Moscovei, pe ce poate miza Chișinăul în relațiile cu Rusia? Rusia, ea însăși, nu este într-o situație economică foarte bună.

■ **Andrei Deviatkov:** Noțiunea de „Chișinău” trebuie împărțită în două – Partidul Socialiștilor și Dodon, pe de o parte, și Partidul Democrat cu Guvernul, pe de altă parte. Pentru Moscova sunt două „Chișinăuri” diferite. Moscova înțelege foarte bine că nu e deloc sigur că alegerile așteptate în 2018 vor schimba peisajul politic. Urmăresc declarațiile lui Igor Dodon și impresia mea este că ele au un caracter pre-electoral. El lucrează pentru un anumit segment al electoratului moldovean, face declarații foarte dure, îndepărtându-se de declarațiile anterioare mai puțin tranșante din campanie și adoptând poziții mai radicale, de exemplu în denunțarea Acordului de Asociere.

Inclusiv în cadrul vizitei sale la Moscova Dodon a pus în capul mesei propriul

interes politic și a lucrat pentru electoratul lui.

Impresia mea este că Moscova nu este interesată de denunțarea Acordului de Asociere – ea înțelege că acest lucru este puțin probabil. Și astăzi poziția oficială a Moscovei în cadrul negocierilor Comisiei interguvernamentale Rogozin-Calmîc constă în faptul că trebuie de găsit un format trilateral de negocieri în care două zone de comerț liber – cu CSI și cu UE – ar putea co-exista liniștit în Republica Moldova.

Iată de ce cred că pentru Rusia în acest moment nu există un partener ideal la Chișinău. Dacă e să luăm Partidul Democrat și actualul guvern, pe fundalul unei poziții dure a Bruxellesului față de Rusia legată de situația în Ucraina, acesta nu este gata să accepte cedări în favoarea Moscovei cu privire la modificarea prevederilor din Acordul de Asociere. În ceea ce-l privește pe Igor Dodon, Moscova înțelege că declarațiile lui, poziția lui, are un caracter pre-electoral, inclusiv atunci când a vorbit despre denunțarea Acordului de Asociere.

Încă, având în vedere că Dodon încearcă să demonstreze la nivel simbolic orientarea sa pro-rusă, Moscova a mers la unele cedări formale. Inclusiv pentru că Rusia are foarte puțini prieteni pe plan internațional, inclusiv în țările CSI. Aceste cedări sunt legate în primul

rând de cei 40-50 de mii de migranți moldoveni care au acces interzis în Rusia pentru care acum s-a creat o comisie pe lângă Consiliul de Securitate a Federației Ruse și pentru care s-ar putea să fie adoptată o decizie ce ar permite revenirea lor pe teritoriul Federației Ruse. Dar în ceea ce privește partea cea mai mare a migranților, deocamdată Moscova a spus că nu va exista niciun fel de legalizarea acestora, subiectul deocamdată nu va fi discutat.

În ceea ce privește accesul produselor moldovenești pe piața rusească, aici totul va depinde de îndeplinirea foii de parcurs Calmîc-Rogozin, care a fost semnată în noiembrie. Acest lucru nu depinde de Dodon, ci depinde de felul în care organizațiile moldovene din domeniul fitosanitar și vama vor colabora cu structurile rusești – Rospotrebnadzor, Rosselkhoznadzor; va depinde de crearea bazei informaționale comune a produselor importate din Moldova în Rusia, de faptul dacă va funcționa sau nu fereastra unică pentru exportul vinurilor în regiunea Krasnodar, dacă vor fi sau nu respectate normele fitosanitare... Dacă aceste lucruri vor fi făcute, e posibil ca interdicțiile de acces e piața rusă să fie ridicate.

Dar, având în vedere poziția Bruxellesului, chestiunea cu privire la ridicarea taxelor vamale destul de mari, adică regimul națiunii celei mai favorizate, nu este acum pe agendă. Adică produsele moldovenești cel mai probabil vor reveni peste un timp pe piața rusă, însă taxele vamale mari, de 14-20 la sută, vor rămâne.

■ **Lina Grău:** Afirmați că Moscova este conștientă de caracterul electoral al declarațiilor lui Igor Dodon. Dar pare o evidență faptul că Moscova și-ar dori ca Partidul Socialiștilor să ia majoritatea la următoarele alegeri – ar fi o modalitate

simplă de a controla mai bine tot teritoriul Republicii Moldova, nu doar Transnistria. Cum va acționa Moscova în această situație?

■ **Andrei Deviatkov:** La Moscova se înțelege foarte bine că Igor Dodon este unul din centrele de influență din Republica Moldova. Mai este încă Partidul Democrat, mai sunt și partidele de dreapta care s-au manifestat foarte puternic la alegerile prezidențiale.

În Republica Moldova acum nu există factori pentru consolidarea unei poziții naționale în vederea soluționării unor chestiuni structurale. Adică în orice chestiune există perspective pentru permanente ciocniri geopolitice, pentru dezbateri și stări de spirit protestatere. Și teza că Partidul Socialiștilor va veni la putere și Rusia se va putea înțelege cu el este una în care puțin cine mai crede. Partidul Socialiștilor are deja majoritatea, dar din cauza așa-numiților deputați independenți care au migrat către Coaliția de guvernare nu deține puterea. Iar dacă sistemul electoral în Republica Moldova va fi schimbat în direcția unui sistem mixt, numărul deputaților independenți va crește. Și Partidul Socialiștilor, chiar dacă va lua majoritatea pe listele de partid, va pierde din contul circumscripțiilor uninominale, mai ales având în vedere folosirea de către actuala putere a resursei administrative. Respectiv, dacă nu vor exista proteste sociale masive ale electoratului de dreapta, ponderea Partidului Democrat va crește.

Pe plan internațional acum marile puteri au alte preocupări decât Moldova – UE și SUA se ocupă mai mult de propriile probleme interne. FMI a reluat finanțarea, România susține într-un fel sau altul Guvernul de la Chișinău, adică Partidul Democrat. Deci, acum sunt mai mulți factori care stabilizează actualul

regim politic din Republica Moldova, decât factori care îl destabilizează. Eu deocamdată nu văd factorii care ar putea schimba, la modul real, regimul politic și raportul forțelor politice în anii 2017 și 2018. Iar la Moscova se înțelege foarte bine acest lucru. Mie mi se pare că deocamdată nu sunt premise pentru o schimbare a situației.

■ **Lina Grău:** Cum credeți, este posibil un progres politic în acest an în soluționarea chestiunii transnistrene? În cadrul recente vizite a președintelui austriac al OSCE, Sebastian Kurz, Chișinăul a început să vorbească despre necesitatea de a aborda coșul trei din agenda discuțiilor cu Tiraspolul, care ține de chestiuni de securitate și de statutul politic al regiunii. Credeți că în acest an, pe lângă activizarea contactelor în formatul 5+2 și 1+1, ne putem aștepta și că se va ajunge la un document politic de statut?

■ **Andrei Deviatkov:** Eu cred că nu. Sunt multe bătălii politico-ideologice în jurul acestui subiect, de genul „pro și contra federalizării”. În plan practic există o mulțime de factori care joacă împotriva unor progrese. În primul rând, când Sebastian Kurz a venit la Chișinău, Guvernul pe de o parte și Dodon de partea cealaltă i-au prezentat planuri diferite de reglementare. Și acum Ministerul de Externe austriac va munci pentru a combina cele două proiecte.

Iar Pavel Filip a făcut declarații dure la conferința de presă cu Sebastian Kurz, legate de retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Transnistriei, de faptul că Protocolul de la Berlin poate fi discutat doar în contextul determinării statutului politic al Transnistriei. Un statut pe care Chișinăul îl vede ca fiind în conformitate cu actuala Constituție – adică Transnistria să nu fie un subiect al unei federații, ci parte unitară a statului Republica Moldova.

Președinția austriacă a OSCE va încerca, la fel cum a făcut-o Germania, să folosească subiectul transnistrean pentru a crea o măcar cât-decâtă atmosferă pozitivă pe continentul european, arătând că pe fundalul crizei din Ucraina chestiunea transnistreană poate fi totuși soluționată – pașnic, cu participarea Rusiei și nu împotriva Rusiei. Dar Moldova se va opune, în primul rând pentru că pentru Partidul Democrat acum orice cedare pe Transnistria va însemna o vulnerabilizare în fața flancului politic de dreapta.

Deci, perspective reale pentru o înțelegere politică nu există. Acum are loc o escaladare a conflictului în Ucraina. Și în Occident acum există în raport cu Rusia, ca să o spun mai blând, emoții negative. Pe acest fundal ar fi foarte greu să se ajungă la careva înțelegeri majore în legătură cu Transnistria, deși subiectul în aparență pare foarte simplu.

Președinția austriacă a OSCE va fi ajutată și de fostul președinte german, dl Cord Meier Klodt, care va lucra în calitate de ambasador al Germaniei la București și va încerca să influențeze poziția României, care a fost mereu foarte sceptică în legături cu orice participare a Federației Ruse în reglementarea transnistreană.

Vedem de asemenea că și Transnistria astăzi caută susținere la Moscova și pune accent pe referendumul din 2006 unde majoritatea populației s-a pronunțat pentru independența regiunii.

Astfel încât nici din partea Republicii Moldova, nici din partea Transnistriei nu vedem o apropiere a pozițiilor.

Acordul de Asociere pentru Republica Moldova – viziuni opuse

Lina Grău

În ziua plecării sale la Bruxelles, Igor Dodon a publicat pe blogul său o viziune proprie asupra relațiilor cu UE, în care afirmă că semnarea Acordului de Asociere „nu a îmbunătățit poziția de export a Republicii Moldova”, în schimb „a deteriorat catastrofal condițiile de export pe piața rusă”. Analiza prezintă selectiv date ale Biroului Național de Statistică privind exporturile spre UE și afirmă că acestea ar fi înregistrat nu creșteri, așa cum se estima inițial, ci scăderi. Cifrele prezentate arată o scădere a exporturilor în perioada septembrie 2014- august 2016, dar atestă și o creștere semnificativă a volumelor exporturilor moldovene în UE în ultimul trimestru al anului 2016.

Igor Dodon mai subliniază că în cei doi ani de când a intrat în vigoare Acordul de asociere cu UE investițiile străine directe în economia Republicii Moldova au fost cu 17% mai puține decât în doi ani de dinainte de intrarea în vigoare a Acordului cu UE. Acesta mai face referire și la mai multe rapoarte internaționale, care atestă o înrăutățire a situației la capitolul perceperea corupției, competitivitate, libertatea presei în Republica Moldova, sugerând că situația a degradat în cei doi ani de când Acordul de Asociere cu UE a intrat în vigoare.

Într-o analiză publicată înainte de vizita lui Igor Dodon la Bruxelles expertul Centrului de Studii Politice Europene de la Bruxelles, Michael Emerson, și Dionis Cenușă, de la Centrul analitic Expert Grup, susțin că exporturile moldovene spre UE au crescut doar în cei aproape trei ani de funcționare a Acordului de Liber Schimb cu 11 la sută, iar analizate într-o perioadă mai lungă, de zece ani, ar fi vorba despre o creștere de 274% , de la 444 milioane dolari în 2005 la 1 miliard 218 milioane de dolari în 2015. Poziția președintelui Igor Dodon în raport cu Acordul de Asociere deja a adus daune însemnate economiei pentru că a îndepărtat potențialii investitori, iar o eventuală abrogare a acestui Acord cu scopul aderării la Uniunea Eurasiatică ar însemna un pas mult mai dramatic decât ne-am putea imagina, comparabil cu un suicid economic, se mai arată în analiza semnată de cei doi experți.

Dionis Cenușă: Datele statistice arată că noi avem, din contra, o creștere a exporturilor către UE

Analistul Centrului Expert-Grup, **Dionis Cenușă**, spune că în analiza sa Igor Dodon interpretează eronat și selectiv datele statistice și susține că declarațiile făcute de președintele moldovean în cadrul celor două vizite – la Moscova și Bruxelles – au conotații electorale, în perspectiva viitoarelor alegeri parlamentare.

■ **Lina Grău:** Cum interpretați cele două vizite pe care le-a întreprins la început de mandat prezidențial Igor Dodon?

■ **Dionis Cenușă:** Domnul Dodon vede vizitele sale în străinătate prin prisma propriei agende politice. Atât vizita la Moscova, cât și cea la Bruxelles reflectă în totalitate interesele și năzuințele politice ale lui Dodon pentru următorii ani, inclusiv pentru partidul său în legătură cu alegerile din 2018.

Vizita la Moscova era necesară pentru că majoritatea promisiunilor electorale au fost legate de restabilirea relațiilor comerciale cu Rusia. Iar vizita la Bruxelles – pentru că pe parcursul campaniei electorale Igor Dodon a criticat de mai multe ori Uniunea Europeană, Acordul de Asociere, procesul de integrare europeană.

■ **Lina Grău:** Dacă spuneți că aceste vizite au conotații electorale, putem deduce că se lucrează pentru o anumită parte a societății. Cum rămâne atunci cu declarația lui Igor Dodon că va fi președintele tuturor cetățenilor Republicii Moldova?

■ **Dionis Cenușă:** Domnul președinte

Dodon a intrat în funcție declarând că va promova interesele naționale, interesele majorității populației. Dar din păcate el continuă să realizeze agenda politică a propriului partid și a electoratului său.

Funcția de președinte este o modalitate pentru Partidul Socialiștilor de a se instala și de a-și extinde controlul asupra puterii politice din Republica Moldova. Prin urmare, ceea ce vedem acum este continuarea campaniei electorale prezidențiale, doar că având la orizont alegerile parlamentare din 2018.

■ **Lina Grău:** În ceea ce privește mesajele pe care le transmite dl Dodon în planul politicii externe, dar și în planul politicii interne – am văzut că s-a mers exact pe subiectele sensibile care generează în mod tradițional o reacție foarte vie și turbulentă a societății: limbă, drapel, istorie etc. – ce transmit ele din perspectiva unității în societate?

■ **Dionis Cenușă:** Deși președintele Dodon declară că dorește consolidarea identității moldovenești, promovează

activ moldovenismul, eu am impresia că el exploatează activ temerile unui anumit segment al societății pentru a-și consolida forțele politice. Eu nu văd cum moldovenismul poate contribui la unitatea în societate, când este evident că există o categorie de populație care este pro-română, altă categorie care nu se vede în nicio tabără. Adică societatea este mult prea divizată pentru a folosi moldovenismul drept stimulent în favoarea unității din societate.

Prin urmare, unica explicație pe care o pot găsi eu este că exploatarea temerilor legate de posibilitatea desființării Republicii Moldova ca stat independent, sau posibilitatea separatismului în țară din cauza autonomiei găgăuze, sau multe alte subiecte pe care le exploatează atunci când vorbește despre moldovenism, Igor Dodon țintește în temerile și fricile oamenilor și acest lucru îl ajută să-și construiască în continuare agenda sa politică.

■ **Lina Grău:** Igor Dodon a declarat că Acordul de Asociere a adus mai multe dezavantaje Republicii Moldova decât avantaje și că pledează pentru anularea acestuia în momentul în care va avea o majoritate. Dvs. ați făcut o analiză economică. Ce puteți spune, în plan economic a fost într-adevăr un dezavantaj Acordul de Asociere pentru cetățenii Republicii Moldova?

■ **Dionis Cenușă:** În niciun caz nu sunt de acord cu cele declarate de președintele Dodon. Există date statistice în cifre, nu în procente, care arată foarte clar că din 2008 încoace noi avem o creștere de la 820 milioane

dolari la 1 miliard 246 milioane dolari în comerțul cu Uniunea Europeană.

Scăderea mică despre care vorbește Igor Dodon, și care este reală, în 2015, este un efect cumulat al mai multor procese care au avut loc în regiune și este legată inclusiv de sancțiunile pe care Rusia le-a aplicat Uniunii Europene, scăderea consumului din UE, dar și de capacitatea producătorilor moldoveni de a livra exact produsele care sunt conforme cerințelor de pe piața UE. Dar nicidecum nu este Acordul de Asociere în sine.

Prin urmare, datele statistice arată că noi avem, din contra, o creștere a exporturilor. Nu mă refer aici la procente, ci la cifre concrete, la sume de bani. În plus, noi obținem mai multe avantaje, mai multe modalități de a deschide piața europeană pentru produsele moldovenești.

Dar depinde foarte mult și de capacitatea exportatorilor moldoveni de a se conforma cerințelor europene, care, într-adevăr, sunt complicate. Dar ele deschid avantaje globale. Adică, odată ce ne conformăm standardelor pentru piața europeană, noi automat ne acredităm și pentru alte piețe la fel de competitive ca și cea europeană. În fond, Acordul de Asociere, din contra, deschide mai multe porți decât închide.

Nemaivorbind de comparația cu Acordul de liber schimb în cadrul CSI, unde Rusia nu respectă prevederile acestuia și aplică instrumente politice, ceea ce UE niciodată nu a făcut.

■ **Lina Grău:** Se mai poate vorbi despre o perspectivă europeană pentru Republica Moldova în condițiile actuale?

■ **Dionis Cenușă:** Perspectiva europeană este foarte incertă. Uniunea Europeană trece prin mai multe crize care s-au suprapus. Este prematur și totodată naiv să vorbim despre o anumită perspectivă.

Ce contează cel mai mult este să demonstrăm că putem livra rezultate concrete, care să fie inclusiv palpabile pentru cetățeni, în condițiile Acordului de Asociere pe care îl avem acum cu UE. Adică, cu cât mai mult implementăm din Acordul de Asociere, cu atât mai mult ne apropiem de o perspectivă europeană. Dar aceasta nicidecum nu poate fi la moment instituționalizată din partea Uniunii Europene pentru că Republica Moldova nu este acum o prioritate pe agenda externă a UE, din păcate.

■ **Lina Grău:** Am văzut în ultimul timp o amplificare a contactelor și a discuțiilor pe problematica transnistreană. Credeți că se va putea avansa în acest an cu vreo soluție politică, așa cum insistă

Chișinăul? Pe de altă parte, vedem că Tiraspolul vorbește tot mai mult despre faptul că nu va ceda din independența sa. Care sunt riscurile acestui proces?

■ **Dionis Cenușă:** Reglementarea transnistreană este una geopolitică, politică și, prin urmare, depinde foarte mult de constelația deciziilor politice adoptate la Moscova, decizii de care depinde ceea ce spune Tiraspolul și, respectiv, cum reacționează Chișinăul. Nu cred că Rusia este interesată în soluționarea conflictului transnistrean pe moment. De aceea îmi vine foarte greu să prevăd anumite progrese în anul care vine.

Ceea ce este cert este încercarea Rusiei de a readuce în discuție scenariul federalizării Republicii Moldova, inclusiv prin intermediul lui Igor Dodon și a Partidului Socialiștilor. Iar acesta este un risc pentru reglementarea sustenabilă a conflictului transnistrean. Cred că UE, inclusiv prin intermediul Acordului de Asociere și implementarea Acordului de Liber Schimb în regiunea transnistreană și măsurile de consolidare a încrederii, ar putea să creeze anumite premise pentru un dialog mai activ între Chișinău și Tiraspol. Dar deocamdată ne limităm la consolidarea încrederii și nicidecum nu la reglementarea conflictului în sine.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.